

PETER MIKŠA, MATIJA ZORN*

Gore kot prostor pripadnosti: Branko Zemljič in njegovo udejstvovanje v Savinjskih Alpah

IZVLEČEK

Članek obravnava življenjsko in planinsko pot Branka Zemljiča (1887–1961), učitelja, kulturnega delavca in dolgoletnega tajnika Savinjske podružnice Slovenskega planinskega društva. Njegovo delovanje je umeščeno v širši okvir razvoja planinstva na Slovenskem na prelomu iz 19. v 20. stoletje ter prva desetletja 20. stoletja, ko so bile gore ne le prostor za preživljanje prostega časa, temveč tudi prizorišče narodnostnega in kulturnega boja. Posebna pozornost je namenjena Zemljičevim prizadevanjem za utrjevanje slovenske navzočnosti v savinjskem delu Kamniško-Savinjskih Alp. Izpostavljena je »zgodba« iz njegovih mladostnih let o območju Korošica pod Ojstrico oziroma osebna izpoved narodnostnega boja, povezana s simbolnim pomenom planinskih koč. Zemljičevo delo kaže, kako so se v planinstvu prepletali vsakdanji napor posameznika z vprašanjem identitete in pripadnosti, njegova zapuščina pa ponuja dragocen vpogled v nastajanje slovenskega planinskega prostora.

KLJUČNE BESEDE

zgodovina planinstva, planinska kultura, narodnostni boj, planinska koča, Slovensko planinsko društvo, Savinjska podružnica SPD, Korošica, Kamniško-Savinjske Alpe, Branko Zemljič

ABSTRACT

MOUNTAINS AS A PLACE OF IDENTITY: BRANKO ZEMLJIČ AND HIS WORK IN THE SAVINJA ALPS

The article discusses the life and mountaineering career of Branko Zemljič (1887–1961), a teacher, cultural worker, and long-time secretary of the Savinja branch of the Slovenian Mountaineering Society. His work is placed in the broader context of the development of mountaineering in Slovenia at the turn of the nineteenth and twentieth centuries and in the first decades of the twentieth century, when the mountains were not only a place for spending free time but also a site of national and cultural struggle. Special attention is paid to Zemljič's efforts to strengthen the Slovenian presence in the Savinja part of the Kamnik–Savinja Alps. The article also highlights the "story" from his youth about the area of the Korošica mountain pasture below Mount Ojstrica or, rather, his personal account of the national struggle linked to the symbolic significance of mountain huts. Zemljič's work shows how everyday efforts of individuals were intertwined with questions of identity, and his legacy offers valuable insight into the formation of the Slovenian mountaineering space.

KEY WORDS

history of mountaineering, mountaineering culture, national struggle, mountain hut, Slovenian Mountaineering Society, Savinjska branch of the Slovenian Mountaineering Society, Korošica mountain pasture, Kamnik-Savinja Alps, Branko Zemljič

* Peter Mikša, izr. prof. dr., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za zgodovino, Ljubljana, peter.miksa@ff.uni-lj.si, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8336-0957>
Matija Zorn, prof. dr., znanstveni svetnik, ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika, Ljubljana, matija.zorn@zrc-sazu.si, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5788-018X>

GORE KOT PROSTOR PRIPADNOSTI

Slovenske gore danes veljajo za nepogrešljiv del slovenske narodne identitete. Čeprav geografski podatki ne potrjujejo, da bi bila Slovenija izrazito gorska država – nad 1500 metri leži komaj poldrugi odstotek površja, nad 2000 metri pa le nekaj desetink odstotka, medtem ko stalne poselitve nad 1330 metri praktično ni –, se Slovenci radi predstavljamo kot gorski oziroma alpski narod.¹ Takšna samopodoba je trdno zasidrana v slovenski kulturi in simbolih. Gore so močno prisotne v državnih insignijah: v grbu Republike Slovenije zavzema osrednje mesto Triglav, njegova podoba je vtkana v državno zastavo, športne drese ter logotipe številnih organizacij in podjetij.² Tudi v različnih slovenskih pokrajinah je mogoče povsod zaznati »gorskost«, na primer v imenih naselij in ulic, v spomenikih in planinskih domovih. Gorskost oziroma alpskost je pogost motiv tudi v umetniških delih. V kolektivni zavesti Slovencev so gore pridobile pomen skupnega prostora, ki presega fizično prisotnost prebivalstva v visokogorju.³ Vendar ta podoba ni samoumevna. Gorski svet je bil stoletja predvsem prostor gospodarskih dejavnosti – pašništva, lova, rudarjenja in prehajanja trgovskih poti –, hkrati pa kraj močnih simbolnih predstav, pobožnosti in romanj.⁴ S humanizmom in razsvetljenstvom se je pogled na gore začel spreminjati, v obdobju romantike pa so se oblikovali novi vzorci občudovanja narave, ki so spodbujali prve opise, vodnike in obiskovanja. V 19. stoletju je tak interes prerasel v organizirano dejavnost, ki je povezovala znanje, infrastrukturo in predstavo o gorah kot prostoru, dostopnem širšemu krogu ljudi. Gore so se s tem iz odmaknjenega in pogosto nevarnega sveta spremenile v kraj, ki ga je bilo treba raziskovati, obiskovati in urejati.⁵

V habsburškem prostoru je to sovpadlo z liberalizacijo društvenega življenja in nastajanjem planinskih društev.⁶ Od šestdesetih let 19. stoletja je zakonodaja omogočila ustanavljanje kulturnih in športnih združenj.⁷ Najpomembnejši

akter je postalo Nemško in avstrijsko planinsko društvo (DÖAV), ki je imelo številne člane, dovolj sredstev in jasno načrtan program gradnje koč, urejanja poti in širjenja vpliva po gorskih območjih.⁸ Društvo je bilo izjemno dobro organizirano in je v razmeroma kratkem času vzpostavilo gostoto mrežo planinskih objektov, ki so omogočali množičnejši obisk visokogorja.

Julijske Alpe so v tem pogledu kmalu dobile posebno težo, saj so bile najvišje in najprestižnejše gorstvo v jugovzhodnem delu alpskega loka. Nemška planinska društva so tu že v osemdesetih letih 19. stoletja začela sistematično graditi koč, urejati poti in razvijati gorskoturistično ponudbo.⁹ V nekaj letih so postavili več planinskih koč, med drugim v okolici Triglava *Maria Theresia-Hütte* (današnji Dom Planika), koč pri Triglavskih jezerih in *Deschmannhaus*¹⁰ (današnji Dom Valentina Staniča).¹¹ Vsa infrastruktura je temeljila na nemškem jeziku, tj. na nemških napisih, kar je jasno izražalo kulturno pripadnost prostora.¹² Podoben proces je potekal tudi v Kamniško-Savinjskih Alpah (med drugim so postavili *Zois-hütte* (današnja Cojzova koča)) ter v Karavankah, pa tudi v sredogorju, denimo na Pohorju.

S tem se je gorski svet preoblikoval v izrazito družbenopolitični prostor. Koče, poti, kažipoti, vpisne knjige in razglednice¹³ so postali nosilci sporočil o tem, komu prostor pripada in kdo ga ureja. Gorski turizem je naraščal, infrastruktura se je širila, ob tem pa je postajalo vse očitnejše, da

centralistični ureditvi. Februarski patent je za slovensko narodno prebujenje pomemben, ker je dovoljeval ustanavljanje nepolitičnih društev ter s tem rodil številna kulturna, prosvetna, športna in podobna društva, ki so bila prave zibelke narodnega osveščanja, hkrati pa gibal družbenega življenja v posameznih krajih.

1 Več v: Mikša et al., Od kod gorska.

2 Več v: Kozole, *Arhiv*; Mikša, Od gore.

3 Prim. Šaver, *Nazaj*.

4 Več v: Mikša, Prvi raziskovalci; Mikša, *Exploring*; Mikša in Zorn: *The beginnings*.

5 Mikša in Ajlec, *Slovensko planinstvo*, str. 9.

6 Mikša, Čigavi bodo, str. 8.

7 Avstrijska vlada je 26. februarja 1861 razglasila t. i. februarjski patent. Sestavljen je bil iz cesarskega manifesta, temeljnega zakona o državnem zastopstvu ter deželni redov in deželnozborskih volilnih redov za vse dežele poznejše avstrijske polovice monarhije. Čeprav je deželna avtonomija tudi v tem sistemu igrala precejšnjo vlogo, so februarjski patent vendarle sprejeli kot vrnitev k

8 *Deutscher und Österreichischer Alpenverein* (DÖAV) je v slovenskih deželah ustanovil pet podružnic, in sicer kranjsko, mariborsko, celjsko, beljaško in primorsko, ustanovljeno v Trstu. Za sintezni pregled organiziranega planinstva v habsburškem prostoru in vlogi DÖAV v slovenskih deželah glej: *Deutscher*; Peter nel, *Alpenwelt*; Peter nel, »*Ljubiteljem*«; Peter nel, *Mittheilungen*; Peter nel, *Podružnice*.

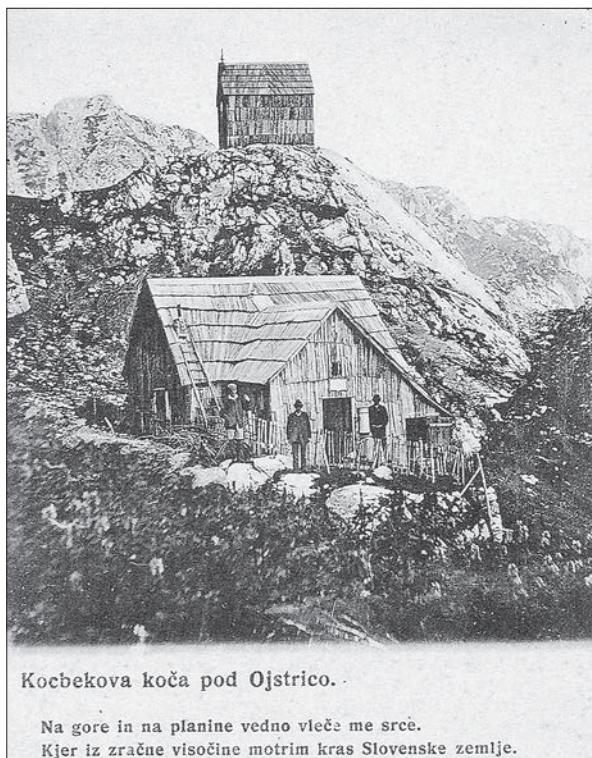
9 Poleg DÖAV so na Slovenskem delovala še druga nemško usmerjena združenja, na primer *Österreichischer Touristen Club* (ÖTC; Avstrijski turistovski klub), ustanovljen leta 1869 na Dunaju. Tudi ta je ustanavljal podružnice v slovenskih deželah, a v nasprotju z DÖAV predvsem v manjših krajih.

10 Poimenovana po predsedniku Kranjske podružnice DÖAV Karlu Deschmannu. Karl Deschmann oziroma Dragotin Dežman je bil do leta 1861 velik rodoljub, nato pa je prestopil v nemško stranko in postal njen voditelj. Ko je postal predsednik stranke, se je podpisoval le še v nemški različici priimka, tj. Deschmann. Več v: Mikša in Ajlec, *Slovensko planinstvo*, str. 28.

11 Mikša, Čigavi bodo, str. 9.

12 Mikša in Zorn, *National*, str. 24.

13 Prav tam, str. 26.

Slika 1: Kocbekova koča, ki jo je Savinjska podružnica SPD postavila leta 1894, in kapelica na Molički planini pod Ojstrico (fototeka Zgodovinskega arhiva Celje).

Slika 2: Na mestu nekdanje Kocbekove koče od leta 1999 stoji Kocbekovo zavetišče (1744 m)¹⁷ (foto: Katarina Polajnar Horvat).

je visokogorje tudi prizorišče nacionalnega tekmovanja. Gore so se iz naravnega okolja, v katerem so ljudje iskali zaslužek in zatočišče, spremenile v kulturno pokrajino, v kateri so se zarisovale nacionalne meje in identitetne ločnice.

V tej dinamiki je Triglav zavzel osrednje mesto.¹⁴ Najvišji vrh je imel močan simbolni naboj že

pred koncem 19. stoletja, dokončno pa se je njegova vloga utrdila leta 1895, ko je dovški župnik Jakob Aljaž odkupil vršni del gore in nanj postavil stolp. Njegovo dejanje je imelo močan in neposreden odmev: združilo je praktično zavetišče z jasno narodnostno gesto. Že prvi odzivi so pokazali, da stolp ni bil le tehnična pridobitev, temveč simbolni mejnik, ki je Triglav trdno zasidral v slovensko kulturno pokrajino. Podoba stolpa je kmalu zaživela v časopisju, zapisih obiskovalcev in spominskih predmetih, kar je še povečalo njegovo prepoznavnost.¹⁵

Podobni procesi so potekali tudi drugod. V Kamniško-Savinjskih Alpah so lokalne pobude kmalu povezale gradnjo koč, urejanje poti in dosledno rabo slovenskih imen. Tudi tu so se oblikovali temelji dejavnosti, ki je povezovala narodno zavest in planinski turizem. Koče, kot je bila Kocbekova koča na Molički planini (sliki 1 in 2), so postale več kot le zatočišče – bile so trdnjave slovenske prisotnosti. Vzporedno s tem so širili omrežje poti in slovenska poimenovanja, ki so utrjevala občutek, da gre za prostor, v katerega je slovenski narod zakoreninjen in mu kulturno pripada. Pri tem je imelo osrednjo vlogo Slovensko planinsko društvo.¹⁶

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO IN BOJ ZA GORE

Leto 1893 pomeni prelomnico v zgodovini slovenskega planinstva. V Ljubljani je bilo tedaj ustanovljeno Slovensko planinsko društvo (SPD), ki je povezalo različne lokalne pobude in jim dalo

¹⁴ V Planinskem vestniku so zapisane odmevne besede (Društvene, str. 97): »Triglav je naš biser, čuvajmo ga torej kot drag zaklad slovenskega ponosa!« (glej tudi: Strojini, Slovenske, str. 128; Mikša, Čigavi bodo, str. 9).

¹⁵ Mikša, Triglav.

¹⁶ Rus, Nacionalna.

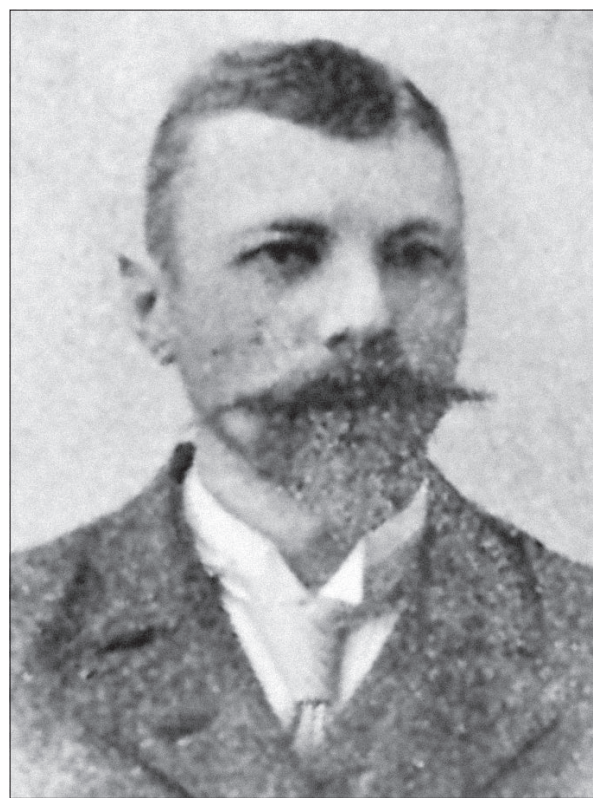
¹⁷ Kocbekovo zavetišče (<https://www.luce.si/objava/598970> (3. 9. 2025)).

enotno organizacijsko obliko.¹⁸ S tem je slovensko planinstvo stopilo v novo obdobje: od posameznih pobudnikov, ki so se trudili z označevanjem poti ali pisanjem vodnikov, k enotni organizaciji, ki je imela jasno izražen narodni in kulturni program. Ustanovitev društva ni pomenila zgolj nove oblike druženja planinskih navdušencev, temveč začetek premišljene in usmerjene dejavnosti, katere cilj je bil zagotoviti slovensko prisotnost v »naših« gorah.¹⁹

Sedež društva je bil v Ljubljani, v kulturnem in političnem središču Kranjske, od koder so se v naslednjih letih začele širiti podružnice po vseh slovenskih deželah. Že od samega začetka je bilo jasno, da se bo pomen SPD meril z njegovimi konkretnimi dosežki na terenu, tj. z gradnjo koč, odpiranjem novih, slovenskih poti in s tem, da bo slovenstvo vidno in slišno tudi v gorskem svetu. Prav zaradi tega so bila vsa dejanja društva že od začetka razumljena kot narodne manifestacije, v katerih se je kulturni in politični »boj« prelival v planinsko dejavnost.²⁰ Med simboli tega novega obdobja ima posebno mesto že omenjeni Jakob Aljaž. Čeprav sam ni bil med ustanovitelji društva, je njegovo dejanje na Triglavu dve leti pozneje postalo utelešenje programskih ciljev SPD. Ko je leta 1895 odkupil vršni del Triglava in na njem postavil stolp, je na najvidnejši točki Julijskih Alp pokazal, kaj pomeni simbolna prisvojitve prostora.²¹

Če je Aljažev stolp postal simbol Julijskih Alp in najvišjega vrha tega območja, so se podobni procesi začeli tudi drugod. Ključna naloga SPD je bila vzpostaviti mrežo podružnic, ki bi pokrivale celotne slovenske Alpe in širše. Vsaka podružnica je delovala kot branik slovenstva na določenem območju, predvsem z uporabo jezika in gradnjo infrastrukture. Ustanovljeni sta bili tudi Kamniška in Savinjska podružnica, ki sta pokrivali kamniški oziroma savinjski del Kamniško-Savinjskih Alp.²² Obe sta bili ustanovljeni že leta 1893, in sicer v Kamniku in Mozirju.²³

Kamniško-Savinjske Alpe so bile zaradi dostopnosti iz večjih mest precej obiskane, a tudi prostor, kjer so nemška društva kazala svoje ambicije. Zato je Savinjska podružnica SPD delovala z veliko zavzetostjo in že v prvih letih delovanja poskrbela za vidne znake slovenske prisotnosti v savinjskem delu Kamniško-Savinjskih Alp. Njeni člani so urejali poti, jih označevali s slovenskimi napisi in zbirali sredstva za gradnjo koč. Koča na Molički planini pod Ojstrico, ki jo je Savinjska podružnica postavila leta 1894 in jo kmalu poimenovala Kocbekova koča (slika 1), je bila šele druga slovenska planinska koča.²⁴ Tako je kmalu postalo jasno, da bo prav Savinjska podružnica v vzhodnem delu slovenskega visokogorja odigrala vlogo, ki jo je imel Aljaž v zahodnem delu.²⁵

Slika 3: Fran Kocbek (1863–1930) v mlajših letih (fototeka Zgodovinskega arhiva Celje).

¹⁸ Mikša, »Na noge«, str. 5.

¹⁹ Več v: Mikša in Zorn, Nacionalni boj.

²⁰ Mikša, »Na noge«, str. 6.

²¹ Več v: Mikša, »Da je Triglav«.

²² Dvajset let po ustanovitvi je imel SPD 26 podružnic, ki so imele skupaj 3337 članov in 34 planinskih koč. Do leta 1939 je bilo ustanovljenih 43 podružnic (Mikša in Ajlec, *Slovensko planinstvo*, str. 50).

²³ V prvem letu delovanja so v sklopu SPD ustanovili dve podružnici. Kamniška podružnica je bila ustanovljena 19. julija 1893, Savinjska pa 28. avgusta 1893. Društvo v Ljubljani je s tem postalo osrednje društvo, njegov odbor pa Osrednji odbor SPD. Konec leta je imel SPD 226 članov, od tega 157 v Ljubljani, 28 pa v Kamniški in 41 Savinjski podružnici (Mikša, *Narodnostni*, str. 62).

²⁴ Zgolj leto po ustanovitvi je SPD uspel zgraditi dve planinski zavetišči: Orožnovo kočjo na planini Lisec pod Črno prstjo v Julijskih Alpah (poimenovano po prvem načelniku SPD) in omenjeno Kocbekovo kočjo pod Ojstrico (Mikša, *Narodnostni*, str. 62).

²⁵ Aljaž je bil ključen za »obrambo« Julijcev, predvsem Triglavskega pogorja, pred nemškimi planinskimi društvi. Ob že omenjenem Aljaževem stolpu je dal pod vrhom Triglava urediti Staničevo zavetišče (1895); odgovoren je tudi za izgradnjo Aljaževega doma v Vratih (9. julij 1896), Triglavskega doma na Kredarici (10. avgust 1896) in kapelice Lurške Matere božje na Kredarici (12. avgust 1897) (Mikša, »Da je Triglav«, str. 121).

Slika 4: Dom na Menini planini (1453 m) Planinskega društva Gornji Grad leta 2023 (foto: Matija Zorn).

Slika 5: Frischaufov dom na Okrešlju (1393 m) Planinskega društva Celje – Matica tri mesece, preden je novembra 2019 pogorel. Obnova še vedno poteka (foto: Matija Zorn).

Osrednja osebnost Savinjske podružnice SPD je bil Fran Kocbek (slika 3), njen ustanovitelj in dolgoletni predsednik, po katerem je prva slovenska koč v Savinjskih Alpah dobila ime.²⁶

²⁶ Fran Kocbek (1863–1930) je bil ustanovitelj in dolgoletni predsednik leta 1893 ustanovljene Savinjske podružnice SPD ter eden najdejavnejših planinskih organizatorjev v času prebujanja slovenske planinske zavesti. V Kamniško-Savinjskih Alpah so bile na njegovo pobudo zgrajene številne koč in planinske poti. Po njem se danes imenujeta Kocbekov dom na Korošici (1808 m) in Kocbekovo zavetišče pod Ojstrico na Molički planini (1770 m). Kocbek je v Planinski vestnik pisal članke o planinskih kočah, novih poteh, podzemeljskih jamah in nesrečah v gorah (Šlebing, Kocbek (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi281510/>) (3. 9. 2025)). Z Mihom Kosom je leta 1894 izdal *Vodnik za Savinjske planine in najbližjo okolico*. Napisal je še *vodnik Savinjske planine: vodnik po gorah in dolinah v Savinjskih planinah* (1904), življenjepis *Dr. Johannes Frischauf* (1907) ter knjigo *Savinjske*

Bil je učitelj, publicist in neutrujen organizator, ki je znal povezati lokalno prebivalstvo in širše društvene kroge. Njegova prizadevanja so bila vsestranska: od pisanja člankov o pomenu planinstva do zbiranja sredstev, organizacije in vodenja gradbenih projektov. Sčasoma se ga je oprijelo poimenovanje »Aljaž Savinjskih Alp«.²⁷

V naslednjih letih je Kocbek skrbel za širitev planinske infrastrukture. Pod njegovim vodstvom so Savinjšani urejali številne poti, ki so iz dolin vodile na osrednje vrhove – Ojstrico, Planjavo, Skuto in druge. Savinjska podružnica pa se ni omejila le na gradnjo ter urejanje poti in koč,

Alpe (1926), v kateri je zbral bogato geografsko, turistično, zgodovinsko, etnografsko in botanično gradivo.

²⁷ Ježovnik, Fran Kocbek, str. 436; Mavrič, *Fran Kocbek*; Škodl, Aljaž, str. 53–54.

Slika 6: Koča na Loki pod Raduho (1532 m) Planinskega društva Luče leta 2017. Koča je leta 2022 doživela energetska prenovo (foto: Matija Zorn).

aktivno je sodelovala tudi v širšem kulturnem življenju. Organizirala je predavanja, pripravljala izlete, objavljala v planinskem tisku in s tem širila zavest o pomenu planinstva za slovenski narod. Odprtja koč so bila vsakič slovesni dogodki, ki so pritegnili množice ljudi in postali prava narodna manifestacija. Slovenske trobojnice so plapolale ob novih postojankah, govori in pesmi pa so jasno izražali, da ne gre le za turistične pridobitve, temveč za del kulturnega boja.²⁸

Že ob desetletnici obstoja se je lahko podružnica pohvalila z izjemnimi dosežki. Postavili so šest koč in kapelico, zgradili sedem novih poti ter popravili enajst starih, poleg tega so deloma obnovili in označili kar 72 poti ter postavili 164 napisnih tabel in kažipotov. V nepolnih dveh desetletjih je podružnica zgradila vrsto pomembnih postojank: Kocbekovo kočo na Molički planini (1894; slika 1), Mozirsko kočo na Golteh (1896), Lučko kočo pod Dleskovicem (1897), Gornjegrajsko kočo na Menini planini (1898; slika 4), Hausenbichlerjevo kočo na Mrzlici (1899) in kočo na Boču (1899). Leta 1908 so slovesno odprli Frischaufov dom na Okrešlju (slika 5), dve leti kasneje pa še kočo na Loki pod Raduho (slika 6).²⁹

Hkrati s številom postojank je naraščalo število članov. Članske izkaznice so uvedli leta 1900 – sprva brez fotografije, te dobijo leta 1924. Članstvo se je iz 41 članov ob ustanovitvi povzpelo na 147 leta 1910. Leta 1912 so sedež podružnice prenesli v Gornji Grad.³⁰

Številne dejavnosti so zahtevale tudi ustrezno notranjo organizacijo. Že leta 1899 je bil usta-

novljen markacijski odsek, ki je skrbel za poti, kmalu pa mu je sledil še gospodarski odsek, saj sta gradnja in vzdrževanje planinskih postojank v zahtevnem gorskem svetu zahtevala veliko naporov in usklajevanja.³¹

Prav v tem času je Savinjska podružnica zgradila enega svojih najlepših simbolnih spomenikov – kapelo sv. Cirila in Metoda na Molički planini (slika 1), le nekaj korakov od Kocbekove koč. Slovesna blagoslovitev 5. septembra 1898 je bila prava narodna manifestacija, ki se je udeležilo več kot 250 »turistov«³² in romarjev. Poleg domačinov iz Luč in Solčave so bili prisotni številni ugledni gostje, med njimi Jakob Aljaž. Prav Aljaž je ob tej priložnosti izrekel ganljive besede: »Dva biseri imamo Slovenci: Triglavsko pogorje in Kamniške ali Savinske planine. Dve kapeli imamo slovenski turisti: triglavsko kapelo na Kredarici in kapelo sv. Cirila in Metoda pod Ojstrico. Dve reči, pravi Slomšek, sta nam dragi kot očesi: sv. vera in beseda materina. Dve stavbi je tudi sezidal na teh krasnih planinah g. Kocbek: lepo slovensko kočo in še lepšo kapelo. Dva stanova posebno skrbita za vzgojo našega naroda: učiteljski [slika 7] in duhovski stan, oba sta danes tukaj častno zastopana. Predsednik, vrli nadučitelj Kocbek, vzor pravega vzgojitelja, cvet naše turisticke, dika slovenskega naroda, on naj živi!«³³

Pomembno je poudariti, da Aljaž in Kocbek pri tem nista delovala sama. Za njima je stala mreža predanih posameznikov, ki so v okviru podružnic SPD izvajali številna dela in skrbeli za vsakdanje naloge. Prav ti manj znani planin-

²⁸ Na primer Orožen, Slovesna.

²⁹ Himmelreich, *Planinsko društvo Celje – Matica*, str. 7.

³⁰ Prav tam, str. 7.

³¹ Prav tam, str. 8.

³² Turist je v takratnem času pomenil pohodnika, planinca, tj. tistega, ki dela ture v gore.

³³ Orožen, Slovesna, str. 143.

Slika 7: Učitelji v Zgornji Savinjski dolini, posneto približno med letoma 1923 in 1925 (kraj v oklepaju pomeni mesto službovanja):

- zadaj (od leve): (1) Branko Zemljič (Luče), (2) Strmecki (Radmirje), (3) Milko Rainer (Ljubno), (4) Amaliya Ločičnik (Gornji Grad), (5) Poberaj (Šmartno), (6) Franjo Vajt (Mozirje), (7) Josip Korban (Gornji Grad), (8) Anica Piano (Gornji Grad), (9 in 10) ?, (11) Alfred Žehel (Gornji Grad, Mozirje),
 - sredina: (12) Lucija Rainer, učiteljeva žena, (13) Iva Černe (Gorica), (14) Pušenjak (Mozirje), (15) Valentin Pulko (Gorica, šolski nadzornik v Gornjem Gradu), (16) Branko Terčak (Rečica), (17) Zemljič, učiteljeva žena, (18) Milena Konečnik, ni učiteljica, hči gornjegrajskega zdravnika,
 - spredaj: (19) Justina Korban (Gornji Grad), (20) Dolinar (Šmihel), (21) Marija Božič, rojena Veninšek (Rečica, Gornji Grad) (fototeka Zgodovinskega arhiva Celje).

ski zanesenjaki so postavljali slovenske kažipote, gradili zavetišča, poimenovali vrhove in poti v slovenskem jeziku ter se borili za ohranitev slovenskega planinstva pred nemškimi vplivi. Skupaj so ustvarjali okolje, v katerem so se gore preoblikovale v prostor pripadnosti in identitete. Če je Jakob Aljaž s stolpom na Triglavu utrdil simbolno središče slovenskega planinstva v Julijskih Alpah, je Fran Kocbek s Savinjsko podružnico to vlogo prevzel na vzhodnem robu slovenskega alpskega sveta. V tem okviru se je oblikovala podlaga, na kateri so delovali tudi kasnejši planinski navdušenci. Med njimi je bil Branko Zemljič, ki je s svojim delom in zanosom nadaljeval tradicijo utrjevanja slovenskega značaja Savinjskih Alp.

BRANKO ZEMLJIČ: ŽIVLJENJE IN OSEBNOST

Ko v zgodovini slovenskega planinstva sledimo vlogi posameznikov, ki so zaznamovali različna obdobja, v prvih desetletjih 20. stoletja ne

moremo mimo Branka Zemljiča (slika 8). Njegovo življenje in delo kažeta, da planinstvo tedaj ni bilo le rekreativna dejavnost, temveč predvsem kulturno in identitetno gibanje, v katerem so učitelji, kulturniki ter drugi navdušenci ohranjali in razvijali pomen gora za slovensko skupnost.

Branko Zemljič se je rodil 27. septembra 1887 v Radmirju pri Ljubnem ob Savinji, očetu Francu in materi Mariji, rojeni Jeler.³⁴ Izhajal je iz učiteljske družine, kar je pomembno zaznamovalo njegovo življenjsko pot, saj je učiteljski poklic razumel kot poklicanost, ki združuje poučevanje, kulturno udejstvovanje ter družbeno odgovornost. Po osnovni šoli je obiskoval nižjo gimnazijo v Ljubljani (1901–1904) in nato učiteljsiše (1904–1908).³⁵ Službovati je začel leta 1908 v Bočni, nato je kot učitelj deloval še v Grižah pri Žalcu ter na Rečici ob Savinji (slika 9).

34 Orel, Zemljič (<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi863661/> (3. 9. 2025)); Orožen, Pomembnejše, str. 422.

35 Prav tam.

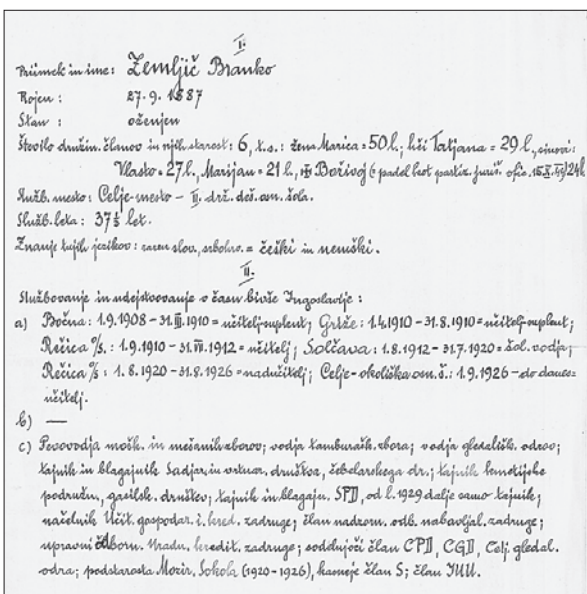

Slika 8: Branko Zemljič (1887–1961) (Arhiv Branka Zemljiča).

Jeseni 1912 je bil imenovan za prvega stalnega učitelja v Solčavi. S potrpežljivostjo in vztrajnostjo je dosegel, da se je začel v kraju izvajati sistematičen pouk, s čimer je Solčava stopila v korak z drugimi šolami v dolini. V Solčavi je ostal do leta 1920, nato je bil do leta 1926 nadučitelj na Rečici ob Savinji. Od tedaj je bil učitelj v Celju, kjer je služboval na II. deški osnovni šoli vse do upokojitve leta 1946. Tudi po formalnem koncu učiteljske poti je ostal povezan s šolstvom, saj je med letoma 1947 in 1951 opravljal naloge tajnika II. gimnazije v Celju.³⁶

Njegovo življenje sta zaznamovali svetovni vojni. Med prvo je bil med letoma 1914 in 1916 vpoklican v vojsko, ki jo je služil v Gradcu, Slovenski Bistrici ter Celju, nato pa bil zaradi zdravstvenih razlogov oproščen nadaljnje vojaške službe. V času druge svetovne vojne so ga Nemci leta 1941 z družino izgnali v Slavonsko Požego. Kot prisilni delavec je bil premeščen v različne kraje, decembra 1944 pa je pobegnil in se pridružil partizanom.³⁷

Zemljič je bil aktiven tudi zunaj šole (slika 9). Povsod, kjer je služboval, je ustanavljal ter vodil pevske zборе, gledališke skupine in različna

Slika 9: Izsek iz življenjepisa Branka Zemljiča, kot ga je zapisal sam. Pod poglavjem II, točka a so zapisana njegova službovanja, pod točko c pa je zabeleženo njegovo društveno (tudi planinsko) in drugo družbeno udejstvovanje (Arhiv Branka Zemljiča, mapa Moj življenjepi, Življenjepi).

društva. V Solčavi je bil občinski tajnik in tajnik kmetijske podružnice, na Rečici ob Savinji je sodeloval pri ustanovitvi čebelarkega, sadjarskega in vrtnarskega društva ter gasilskega društva. Bil je tudi vodja tamburaškega zbora. V Celju je deloval v pevskem društvu in gledališki družini ter bil načelnik Učitelske gospodarske in kreditne zadruga ter član številnih drugih zadrug. Udeleževal se je tudi pri Sokolu. Kot pevec, igralec in humorist je nastopal na koncertih in prireditvah.³⁸

BRANKO ZEMLJIČ IN PLANINSTVO

Planinstvo je bilo še eno področje, kjer je Zemljič pustil trajne, morda celo najgloblje sledi. V gore je redno zahajal že od mladosti in se zgodaj vključil v narodnostni boj za slovenski značaj gorskega sveta. Leta 1903 je prišel v spor s Celjsko podružnico DÖAV zaradi postavitve nemških kažipotov na Korošici.³⁹ Nekaj let kasneje je spoznal Frana Kocbeka,⁴⁰ s katerim sta postala sodelavca in somišljenika v prizadevanjih za razvoj slovenskega planinstva v Savinjskih Alpah.

Ko se Zemljič v svojih zapisih spominja Kocbeka, ga opiše tako: »Kocbekova pojava je bila spoštovanje vzbujajoča. Nekaj nad srednjevisok, stasit,

³⁶ Prav tam.

³⁷ Prav tam. Arhiv Branka Zemljiča, mapa Moj življenjepi, Življenjepi (poglavje III, točka a), str. 2.

³⁸ Arhiv Branka Zemljiča, mapa Moj življenjepi, Življenjepi (poglavje II, točka c).

³⁹ Orel, Naši odlikovanci, str. 377.

⁴⁰ Zemljič, Iz mojih.

koščen možak, v obrazu energičnih potez, močnih obrvij, sprva kratko strižene, zašiljene, goste brade in ne predolgih, močnih brkov. Brado si je ob začetku novega stoletja bril, brke angleško pristrizal, nazadnje pa že gladko bril. Pokončne drže tudi. Še v dokaj visoki življenjski dobi, enakomernega, naravnane dolgega koraka, sonornega basovskega glasu, umirjenih gest in skrajno preudarnega govora in nedolgovestnega odgovora, iniciativen in samozavesten diplomat, briljanten poznavalec alpske flore in favne, dijak latinske in nemške nomenklature. V družbi šaljiv, je vedno rad serviral naj najnovejše in stare dovtipe, katerim se je sam najgromkeje smejal ... // ... Poleg naravnost bolešno-zagriženega udejstvovanja za planinsko društvo, za katero si je stekel neprecenljivih zaslug, je bila njegova zasluga razširjenje gornjegrajske dotedanje trirazrednice v štirirazrednico in zgraditev lepe nove šole v Gor. gradu ter ustanovitev solčavske šole, dalje ustanovitev in zgradba Gornjegrajske Posojilnice, za Gornji Grad naravnost pomembne stavbe, katere duša ... knjigovodja ... in blagajnik je bil do poslednjih dni njegovega življenja ... // ... Krona vsega njegovega elana in naravnost epohalnega ustvarjanja je bila, kot sem že omenil, Savinjska podružnica SPD, kvintesenca njegove biti, njegov življenjski otrok, za katero se je vso dolgo dobo, od 1893. leta do konca svetovne vojne žilavo boril, da jo je v oni vroči dobi silnih borb proti tevtonski ekspanzivnosti izbojeval še poznim rodovom v hasnovanje ...»⁴¹

Leta 1907 je v Gornjem Gradu organiziral prvi »planinski sejem«.⁴² Leto kasneje je prevzel oskrbnišvo Kocbekove kočice na Molički planini, ene ključnih slovenskih planinskih postojank. V letih, ki so sledila, je obnavljal markacije in kazipote ter urejal poti do Vodol, Lučke kočice, Menine, Medvedjaka in na Raduho. Od leta 1909 je bil član odbora Savinjske podružnice SPD, leto kasneje pa njen tajnik. To nalogo je opravljal neprekinjeno do leta 1925, nato pa po selitvi v Celje od leta 1927 do aprila 1941, ponovno pa po vojni leta 1945 in 1946. Skupno je bil tajnik podružnice približno trideset let.⁴³ V letih 1916–1925 je bil tudi blagajnik Savinjske podružnice in nadzornik Frischaufovega doma na Okrešlju, Kocbekove kočice na Molički planini, po letu 1918 pa še nadzornik Piskernikovega zavetišča v Logarski dolini.⁴⁴ Že od leta 1909 je bil planinski vodnik ter je organiziral številne izlete za šolarje in odrasle, s čimer je planinstvo približal širšemu krogu ljudi.

Kot publicist je veliko pisal v *Planinski vestnik* in druge časnike. Njegovi prispevki so segali od

opisov naravnih bogastev Savinjskih Alp⁴⁵ do spominov na Frana Kocbeka,⁴⁶ od člankov o Robanovem kotu⁴⁷ in Solčavi⁴⁸ do zapisov o splavarstvu.⁴⁹ Objavljal je tudi v izseljenskem časopisu *Prosveta* v ZDA. Leta 1934 je sodeloval v odmevni razpravi o poimenovanju Logarske doline, kjer je zagovarjal obstoječe ime proti predlogu »Logarjeva dolina«.⁵⁰ Leta 1918 je preprečil nakup Podbreškega kogla s strani nemških društev, ki so želela tam postaviti svojo postojanko.⁵¹ Pisal je planinske propagandne članke v *Jutru*, *Slovenskem narodu* in *Novi dobi*.⁵²

Njegova družina ga je pri planinskem in društvenem delu vedno podpirala, čeprav je bil zaradi številnih obveznosti pogosto odsoten. Gore pa je znal približati tudi svojim najbližjim – otroke je že zgodaj vodil na planinske izlete in jih spodbujal k raziskovanju domačega gorskega sveta. Skupaj so preživljali poletja v Robanovem kotu.⁵³ Vzpenjal se je na Ojstrico, na njenem vrhu stal več kot stokrat,⁵⁴ pri tem pa je bil svojim domačim živ zgled, kako lahko gore postanejo skupni prostor družinske povezanosti in vrednot.

Branko Zemljič je umrl 21. januarja 1961 v Ljubljani.⁵⁵ Ob njegovi smrti so mu planinski tovariši v Planinskem vestniku namenili naslednje besede: »Trudne, mokre snežinke so se vrtnčile štirindvajseti dan novega leta v sveže izkopan grob na viškem pokopališču v Ljubljani. Je morda katera teh trudnih in mokrih popotnic priromala celo tam iznad daljnega Robanovega kota? – Prav nič čudnega bi ne bilo, kajti v črni krsti, ki se je pogrezala v tisto belo pogrnjeno jamo, je ležal veliki oboževalec in bard tega prelepega gorskega zatišja, Branko Zemljič. Prinesle so mu zadnji pozdrav in z njim legle k poslednjemu počitku ...»⁵⁶

Tako je bila sklenjena življenjska pot človeka, ki je s svojim delom in zgledom neizbrisno zaznamoval planinsko dogajanje v Savinjskih Alpah.

45 Zemljič, Prirodno.

46 Zemljič, Fran Kocbek; Zemljič, Iz mojih.

47 Zemljič, Robanov.

48 Zemljič, Solčava; Zemljič, Solčavski kot.

49 Zemljič, Gornjesavinjski (več nadaljevanj).

50 Orel, Naši odlikovanci, str. 377. Za bibliografijo o temati, tudi z Zemljičevim člankom (Logarska, str. 13), glej: Tomišek, Antibarbarus, str. 328.

51 Prav tam; Zemljič, Fran Kocbek, str. 430.

52 Orel, Naši odlikovanci, str. 377.

53 Osební vir: Sinja Zemljič Golob, vnukinja Branka Zemljiča.

54 Arhiv Branka Zemljiča, mapa Moj življenjepis.

55 Orel, Zemljič (<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi863661/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 9. 2025)). Orožen (Pomembnejše, str. 422) kot datum smrti navaja 22. januar 1961.

56 Mazi, Onkraj, str. 184.

41 Arhiv Branka Zemljiča, mapa Moj življenjepis, str. 43.

42 Orel, Naši odlikovanci, str. 377.

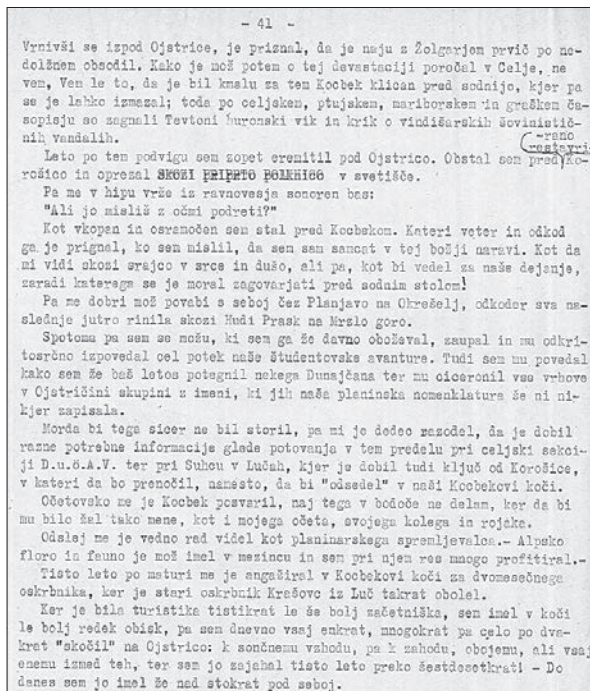
43 Prav tam.

44 Prav tam.

PLANINSKA AVTOBIOGRAFIJA BRANKA ZEMLJIČA

Poglavje temelji na rokopisu Branka Zemljiča *Moj življenjepis*, ki obsega 65 strani in ga hrani njegova družina (slika 10).⁵⁷ Čeprav Zemljič opisuje tudi številne druge plati svojega življenja, od učiteljskega poklica do kulturnega delovanja v krajih, kjer je služboval, bo prav planinska tematika rdeča nit njegovih tukajšnjih spominov. V njih se prepletajo osebne izkušnje, krajevna zgodovina in širši konteksti narodnega gibanja, kar daje zapiskom vrednost ne le kot avtobiografski, temveč tudi kot zgodovinski vir.

Prvi Zemljičevi planinski vtisi so povezani z očetom, ki je kot učitelj služboval v Lučah. Doma je bil iz Radencev, iz Panonske nižine, življenje pa ga je z visokogorjem prvič povežalo prav v Savinjskih Alpah. Leta 1896 se je z učiteljskimi kolegi povzpel na Kocbekovo kočo na Molički planini in na Ojstrico. Mladi Branko se jim je želel pridružiti, a mu je oče to prepovedal. Fant pa se je na skrivaj podal za njimi, da bi okusil gorsko izkušnjo. O tem v spominih piše takole: »Že naslednje leto je s prijatelji organiziral izlet čez Dol v novo Kocbekovo kočo na Molički planini in na Ojstrico. Da bi me vzel s sabo na to 'nevarno' turo, je imel hermetično zamašena ušesa, kljub temu, da sem ga prepričeval, kako izvrstno plezam, najbolje od vseh smrkavcev, ki smo se vadili plezarije v skalah pri Stoglejskih studencih. Odšli so brez mene. Kaki dve uri za tem pa sem jo ubral, kot bi mi kuril pod petami, za njimi po dobro markirani stezi mimo Štogleja in prispel komaj dobre četrte ure za njimi v Kocbekovo kočo. Ko so prihodnje jutro tile še pred drugo uro odrinili proti Korošici, sem se zaupanemu me pastirju izmuznil iz podstrešja, kjer sva spala skupaj, pa jo jadrno ubral proti Ojstrici po novi, Kocbekovi poti. Tako seveda nisem nikjer dohitel lučke karavane, ki je ubrala staro pot čez Korošico in prihitel še pred sončnim vzhodom na vrh, ki me je že nekaj let privlačeval, bogve zakaj. Doživljal sem prekrasen sončni vzhod. Ognjenordeva obla, v katero sem lahko dalje časa gledal, ne da bi me kolikaj bleščalo, me je popolnoma prevzela in z vriski sem dajal občutju svoj obolus. Čudno se mi je zdelo le to, kam so izginili moji ljudje. Se niso mar kje ponesrečili? Pa sem jih le kmalu opazil, kako lezejo od Korošice v strmino. Aha! Zašli so si! Šele čez dobro uro so prispeli na vrh. Oblačen očetov obraz me je zmedel in v zadregi sem jih izpraševal, če niso morda zgrešili poti. Pa so se baje zaradi varnosti raje izognili nevarnejši varianti. Slednjič pa se je očetu vendarle začel jasni obraz, pristopil je bliže – umakniti se mu le nisem upal – pa me objame, rekoč: 'No, odslej pa

Slika 10: Izsek iz spominov Branka Zemljiča (Arhiv Branka Zemljiča, mapa *Moj življenjepis*, *Življenjepis*).

hodi zaradi mene koder hočeš, pa če se makar ubiješ.' Še trenutek prej sem videl pred sabo silen prepad, v katerega me bo zdaj, zdaj treščil neubogljivi skrbni in razjarjeni oče, sedaj pa je kovač, ki je malo prej prenehal razbijati v prsih, začel burneje nadoknajati navedeni opravek.«⁵⁸

V šolskih letih se je s planinsko tematiko srečal na drugačen način – skozi jezik. V gimnaziji je moral napisati domačo nalogo v nemščini z naslovom »Ein Tag aus meiner Ferienzeit« [Dan iz mojnjih počitnic]. V njej je opisal izlet na Kocbekovo kočo, a se je zapletel v spor z učiteljem nemškega porekla: »V razredu smo imeli dva kočevska Nemca / Tscherne in Poje/, ki ju je protežiral prosluli 'Ščetinar' Peerz. Tema dvema sem vedno korigiral in včasih tudi celo sestavljal nemške naloge, pa sta zato imela v tem nedosežnem jeziku vorzüglich [odlično, op. a.], jaz pa vedno le lobenswert [pohvalno, op. a.] – do drugega poletja v II. letniku. Ko mi je namreč v neki domači nalogi – 'Ein Tag aus meiner Ferienzeit' – podčrtal dvakrat Kocbekhütte [Kocbekova koča, op. a.], nad 'c' nadpisal 'tz', pred 'k' pa vtrnil 'c', a mi nalogo kljub temu še vendar ocenil z 'lobenswert', sem ga intervjuval, zakaj da mi je to podčrtal ter ga opozoril, da je v zmoti. Pa sva le kratek čas dokazovala in protidokazovala vsak svoj 'prav', dokler se pedagogu ni zdelo da je pledojeja dovolj, me najljubezniveje nadrl: 'Sie werden mich eines Besseren nicht belehren! Gehen Sie

57 Arhiv Branka Zemljiča, mapa *Moj življenjepis*.

58 Arhiv Branka Zemljiča, mapa *Moj življenjepis*, str. 38–39.

hinein! [Ne boste me prepričali v nasprotno! Pojdite noter; op. a.], *prečrtal lobenswert in ga brez muke prekrstil in ungenügend* [nezadostno, op. a.], češ, da je to opravičljivo, ker da vztrajam na taki gorostasni in nezaslišani /grandios und unerhört/ napaki.«⁵⁹

Poseben pečat je pustil tudi pri organizaciji planinskih sejmov. Leta 1907 je v Gornjem Gradu pripravil prvega, kjer je z domiselno zasnovo razstavil »planinski muzej«: »Leto pred tem me je Kocbek – 1907 – zadolžil, da sem na Radmirski gmajni, kjer je organiziral prvi 'Planinski sejm' v tem okviru postavil svoj planinski muzej, kjer sem obiskovalcem razkazoval vse planinske raritete, kot n.pr. Iglo/šivanka/, Presihajoči studenec/nočna posoda/, Kladi-vo/kovaško kladivo/, Kleše/velike klešče/, Kamniško sedlo/konjsko sedlo/, Brano/brana/, Jermanova vrata/svinjske duri od Jermana iz Juvanja/, Dedec in Baba/dedec in baba iz Solč./, Ojstrica v megli /siv papir od 'štoka' sladkorja/, Grintovec/muholnik, poln mušic/Mrzla gora/kos ledu/ sledovi divjih koz/kozji 'lorbek'/ in še druge kuriozitete. Posebna vstopnina v muzej je prinesla boljši rezultat kot pa celotna gostinska prireditev in je bil Kocbek z menoj prav zadovoljen, prav tako, kot obiskovalci, ki so celo po dvakrat prihajali poslušat konferencierja ter prinašali še druge občudovalce zanimivosti.«⁶⁰ Sejmi so pritegnili veliko pozornosti, po letu 1927 pa so jih redno prirejali v Celju. Združevali so planinsko kulturo, humor in narodno zavest, kar je bilo značilno za savinjske planince.

Najbolj znana epizoda iz njegove mladosti pa je povezana s Korošico. Tam je stala nemška koča (slika 11), simbol prisotnosti in prevlade nemških planinskih društev v Savinjskih Alpah. V spominih je dogodek opisal zelo živo: »V družbi s tretješolcem Francetom Žolgarjem naletiva na Sedelcu nad Korošico na dva veleturista. Bila sta to neki tretješolec in njegov kolega drugošolec iz Kranja. Edine besede, ki smo jih izmenjali med seboj, so bile: Odkod? in Kam? Nato smo se nemo ogledovali. Toda, kakor se psi ovohavajo, pa jo nenadoma ucvro drugam, se brez vsakega nadaljnjega pomenka zakadimo vsi štirje k bližnjemu nemškemu kašipotnemu stebru, ga izdere-mo, odbijem kovinasto tablo 'Koroschitzahütte', steber zavalimo v dolino, tablo pa nese eden nekam navzgor, kjer jo je baje vrgel v neko luknjo, nato pa zdirkamo do Koroschitzahütte, razbijamo vrata in lesene polkne ter šipe na oknih. Vratom nismo bili kos. Zato pa smo kočo zasuli s kamenjem in pobili nekaj na polici porcelanas-tega črepovja ob nasprotni steni. Po tem dobrodelnem činu smo se brez besede slovesa razleteli: Kranjca menda nazaj preko Vršičev, midva pa čez Dol po najkrajši

poti domov. V Kocbekovi koči se nisva mudila niti prej, še manj pa zdaj. Še istega dne je po svojem službenem obhodu ugotovil oskrbnik Suhc, da so 'neznani storilci' napravili nemški nacionalni imovini velikansko škodo. Osumil je takoj lučke študente in že čez dva dni – v soboto – sta naju z Žolgarjem obiskala in pestila dva ljubenska orožnika, seveda, vsakega po sebe! Boš vraga izcuzal iz takih tridimenzionalnih tičev priznanje! Še nista orožnika dobro zapustila starega šolskega poslopja, ko prisopiha Žolgar.

'Sta bila pri tebi?'

'Mhm. Pravkar sta odšla.'

'Si se kaj izdal?'

'Osel!'

'Prav. Pripravi se zvečer, da se Suhcu osvetima! Do večera se bomo podili okrog Suhca, ki je danes spet šel na Korošico popravljat, pa bo do večera že nazaj, da nas bo lahko videl doma. Po večerji pa si pripravi malo sekirico. Te pridem klicat.'

'Seveda!'

'Nimate nikjer drugega prostora za svoje razgrajanje kot ravno pred mojo hišo. Prekleti študentovski razbojniki! Marš domov!' nas je zvečer napodil izpred svoje pritlične graščine.

Sto korakov nad staro šolo me je zvečer pričakal po večerji Žolgar. Ucvrla sva jo po trdi temi – mesec še ni vzel – proti Štogleju in čez Dol, vsak s svojo sekirico. Skoro šesturno pot sva presopihala v manj kot treh urah. Udarniško so se težka vrata Korošice sicer dobro upirala, vendar so morala končno le kloniti. Polkne je likvidiral že kar prvi naval. Posoda se je kaj hitro sesipala v črepinje; prav tako sva nekaj konzerv porazbila, ostale pa sva zanesla in razstlala v grušču v Petkovi njivi. V pičle pol ure menda sva lahko ugotovila: 'Dopolnjeno je!'. Kajti ob pol štirih zjutraj, ko se je že začelo svitati, sva bila že vsak v svoji postelji. Le s težavo sem se po slabih dveh urah dvignil z ležišča, kamor me je prišla buditi mamica. Treba je bilo k šesti maši. Po maši se postaviva pred kaplanijo, kjer je z balkona oznanjal Suhc, ki je bil hkrati tudi občinski herold, zbrani soseski odloke oblasti z običajnim pozivom: 'Tak, zdaj pa poslušajte!'

Kot odmev se oglasi Žolgar: 'Tak, zdaj pa poslušajte!'

Še pomakne Suhc očala na čelo, pogleda z vzvišene nega piedestala na naju, režeča se študenta, ko je vse presililo v smeh: 'Tiho, smrkavca!'

Pol ure za tem sva ga že spet srečala, ko se je trkljal s težkim nahrbtnikom proti Podvolovljeku in na Korošico. Uživala sva, kako bo mož veselo presenečen, ko prispe na lice mesta. Vrnivši se izpod Ojstrice, je priznal, da je naju z Žolgarjem prvič po nedolžnem obsodil. Kako je mož potem o tej devastaciji poročal v Celje, ne vem. Vem le to, da je bil kmalu za tem Kocbek klican pred sodnijo, kjer pa se je lahko izmazal; toda po celjskem, ptujskem, mariborskem in graškem časopis-

59 Prav tam, str. 5.

60 Prav tam, str. 42.

ju so zagnali Tevtoni huronski vik in krik o vindišarskih šovinističnih vandalih.«⁶¹

Zgodba o Korošici je dobila simbolno nadaljevanje, ko je Zemljič leta 1927 v Celju srečal arheologa Srečka Brodarja. Brodar ga je prepoznal kot enega izmed fantov, ki so pred leti uničevali nemško kočo: »Na občnem zboru SPD v Celjskem Domu leta 1927 je bil izvoljen v odbor na celjski gimnaziji nastavljeni profesor dr. Srečko Brodar. Nisem ga dotlej poznal. Ob konstituiranju odbora in razdelitvi funkcij sediva skupaj; Me mož nekajkrat pogleda od strani, da se mi je že zdelo, kakor da mu nekaj na meni ni všeč. Pa se nato obrne k meni:

'Ali niste Vi iz Luč?'

'Ne, sem Celjan.'

'Že, že. Pa, ali niste bili prej kdaj v Lučah?'

'Moj oče je bil ondi nadučitelj.'

'Si že ta prav. Ali se mene nič ne spominjaš? Nekoč smo se sešli, Ti in še en Tvoj tovariš, pa jaz s svojim tovarišem, dijakom, pod Ojstrico, nad Korošico.'

'Vraga, to si Ti?!'

Kar ga je zanimalo, kako je bilo potem s tisto našo avanturo, če je imela kakšne posledice, sem mu seveda opisal še drugi del tiste prigode.«⁶²

Celotno prigodo je Zemljič nato podrobneje popisal v Planinskem vestniku:⁶³

»Pajnof se je imenovala prvotno hiša na severozapadni strani Luč ob okrajni cesti, kjer je bila nato 'Stara šola' in pozneje Kmetijska zadruga, danes pa je ondi KLO Luče.

Odkod se je vzelo to povsem nemško ime, tistikrat še nisem razmišljal, dasi je mladega študenta, nacionalno brstečega nemalo jezila.

Današnja generacija se tega imena in njegovega izvora ne spominja več. Če se je nanašalo morda na sosedovo Juvanovo kmetijo, kateri je bila stavba verjetno prvotno prideljena, bi bilo še najlažje razložljivo. Vsekakor pa s 'kolodvorom' gotovo nima nikake zveze.

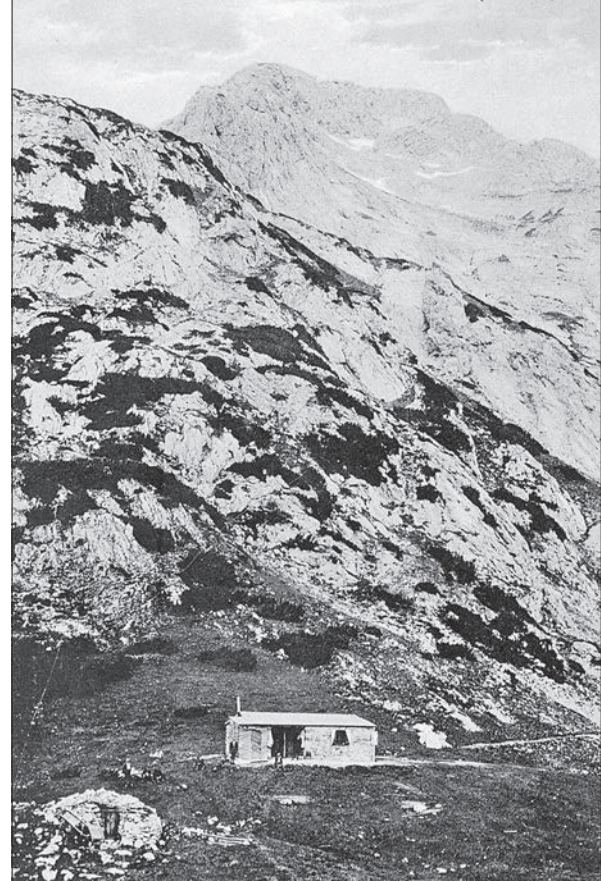
Tu torej smo stanovali, ko sem se za tisto leto poslovil od Homerja, in v počitniških dneh smo lučki študentje oblezli vse v enem dnevu dosegljive vrhove naših ondotnih planin. Zlasti je bila nama s Fr. Ž. [France Žolgar, op. a.], ki je bil eno leto za menoj, v Kocbekovo kočo na Molički planini, ki je takrat doživljala šele desetletnico svojega življenja, le skok, komaj vsakodnevni sprehod. Čez Dol in Lučko kočo je bila pač najkrajša pot; za normalne hodce 5 ur, mi pa smo imeli skrajšane ure.

61 Prav tam, str. 39–41.

62 Prav tam, str. 44.

63 Zemljič, Korošica, str. 328–331. Besedilo iz Planinskega vestnika poobjavljamo zaradi primerjave z izvirnim zapisom. Na zgodbo je v isti reviji več kot šest desetletij kasneje spomnil Škodič, Naše gore, str. 4–5; Škodič, Saški kralj, str. 49.

KOROSCHIZAHÜTTE (1807 m) mit der Oistrice (2350 m).

Slika 11: Nemška kočna na Korošici približno na prelomu iz 19. v 20. stoletje (fototeka Zgodovinskega arhiva Celje).

Dasi je bila ona čez Robanov kot le dobro uro daljša, in četudi privlačnejša, vendar smo jo mi iz nacionalne zagrizenosti bojkotirali. Veljala je namreč za pot DoeAV – Sektion Cilli [Celjska podružnica DÖAV, op. a.], katero je po navodilih dr. Johannesa Frischauffa še pred ustanovitvijo Savinjske podr. SPD trasiral, gradil in potem ves čas upravljal in popravljaval vodnik te celjske sekcije Franc Dežman, p. d. Suhc iz Luč. Mož je bil takrat pač svojemu društvu in njega intencijam vdan z vso dušo. (Po prevratu pa je bil dober in dokaj vesten oskrbnik Kocbekovega doma na Korošici.) – Vdan tako, da je naše rdeče markacije, ki so držale preko Praga pod Vel. vrhom proti Kocbekovi koči in odtod na Ojstrico, ter one, ki so peljale čez Planinška in se tu na Molički planini združile s prejšnjimi, enako kot one od Robanovega kota proti prejšnjima dvema, premarkiral z žolto barvo, vseskozi do Korošice ter od tam na Ojstrico, Škarje in Planjavo. Te ostanke lahko vidi turist še danes kot dokaz nestrpnosti, prav dobro zlasti na prečni poti nasproti Kocbekove kočice pod Velikim vrhom.

Naravno, da taka žolta barva niti ob sončnem svitu ni bogvekaj otipljiva; o mraku pa sploh docela izgine. Sicer pa tudi ni imela tega namena. Tendenčna

je bila le: Tu smo mi! Dosežen je bil s tem le drugi važnejši moment, zabrisati sledove in značaj slovenstva, poudariti princip: Unser Boden! Unser Recht! [Naša zemlja! Naša pravica!; op. a.] Domačin pa, ki bi se hotel tu uveljaviti, je bil 'nacionalen šovinist', ki je ogrožal nemštvo, delal zgago in ustvarjal sovraštvo do 'državi najbolj zvestih sinov'!

Okrog 10. ure dopoldne je bilo, ko sva s Franceljnom hitela od Kocbekove kočice po poti v smeri proti Korošici, odnosno Vrščicem. Nameravala sva jo ubrati čez Konja proti domu.

Prav na sedlu, raz katero zagledaš današnji Kocbekov dom na Korošici, je stal steber, na katerem je bila solidna kašipotna tabla iz litega železa: 'Koroshuetzahuette', pod tem napisom pa smerna strelica.

Le trenutek postojiva pod spako in kri je v obeh živjeje zaplala, ko začujeva in že tudi opaziva, da nama prihajata nasproti dva mlajša fanta najine velikosti, ali vsaj ne znatno manjša. Ni bilo dvoma, da sta tudi dijaka. Nismo se poznali dotlej.

'Odkod pa sta?' –

'Iz Kranja. Pa vidva?'

'Iz Luč.'

To je bil ves naš razgovor. Nobenemu ni prišlo na misel, da bi povprašal ali povedal svoje ime.

Le spogledali smo se, pa se v trenutku in brez vsakega glasu zakadili v steber, ga z združenimi močmi izruvali, odbili ploščo, katero je eden zanesel visoko gori nekam in jo zasul s kamenjem, steber pa zavalil v dolino.

Brez nadaljnjega dogovora je šlo nato v diru na Korošico, kjer smo notranjost zasuli s kamenjem ter tako ondi tudi že marsikaj 'popravili'.

Kakor smo se sešli, tako smo se tudi brez vsake besede razšli: ona dva nazaj proti Presedljaju, midva pa, namesto z njima, nazaj čez Dol v Luče.

Vandalizem! Vandalizem! Ne! Užaljeno domoljubje, ki je sprostilo srd v otroško, res da nepremišljeno in 'graje vredno' (!?), a v dneh borbe za lastno posest nacionalno opravičljivo dejanje.

Da smo bili naščuvani, ali morda v šoli v takem duhu vzgajani? Kdor jo je obiskoval v tisti dobi šole na naših tleh, bo vedel pritrčiti, da bi tak učenik – pobudnik prekleto slabo odrezal. Sami smo se prekljali z drugorodnimi sošolci, jim delili, pa včasih tudi sami odnašali bunke. Spoznavali smo krivice, s katerimi nas je obdarjala mati Austria; in povsem naravni izhod po takih doznavačih je: krivica rodi odpor. Mladost pa že celo ne misli, kadar prejme zaušnico, na Kristov nasvet: Če te kdo udari po levem licu, nastavi mu še desno! Jok!

Minula so od tedaj leta, ki so nas strojila in premetavala iz kraja v kraj. Vihar prve svetovne vojne je bil prav tako že skoro deset let za nami.

Na občnem zboru Savinjskega okruga SPD v Celju je bil leta 1928 izvoljen v novi odbor med drugimi tudi prof. dr. S. B. [Srečko Brodar, op. a.]

Na prvi odborovi seji sediva skupaj. Predstaviva se drug drugemu. Kmalu opazim, da me novi sosed večkrat po dalje časa po strani opazuje. Že se me je začelo lotevati nekako čudno občutje, ko se mož popolnoma zasuče proti meni, rekoč:

'Ali niste vi doma iz Luč, ali tam gori nekje?'

'Res, nekaj let sem bil s svojimi starši v Lučah, zdaj pa sem že nekaj let Celjan.'

'Boste že pravi! Ali se mene nič ne spominjate? Ne? Ali veste, kje smo se seznanili? Bilo je leta 1904 v Korošici. Z vami je bil še en tovariš, z mano pa tudi še en sošolec iz Kranja.'

'Kaj, to ste vi?'

Pa sva si segla v roki. In sedaj sem mu opisal drugi del avanture, posledico tega takratnega našega zama-ha.

Navadno ob sobotah, često pa tudi še ob nedeljah popoldne je hodil Suhc, – ki je bil po poklicu krojač in gostilničar, obenem pa tudi lučki policaj, ki je ob nedeljah po maši raz balkon kaplanije pred cerkvijo razglašal odloke in dopise oblasti, – na Korošico, zalagal kočice, ki je bila takrat res majhna in je imela le en prostor, s proviantom, katerega je dobival iz Celja. Gredeč pa je nadelaval in skrbno popravljal pota.

Ko se je torej dan po našem opisanem podvigu vrnil s Korošice, je takoj osumil Fr. Ž. in mene, češ, nihče drugi ni storil tega kot ta dva zreli študenta. In je zadevo javil orožništvu na Ljubnem ter nedvomno tudi svoji sekciji v Celju.

Pojavita se dva orožnika.

Prav strogo me je stražmešter prijel in vrtal. Da sem mu gladko vse utajil, se razume.

Komaj odideta moža postave, priteče Francelj:

'Sta bila pri tebi? Si se kaj izdal? Prav. Temu prokletemu nemškutarju jo morava za njegove žandarje zagosti. Davi je spet šel na Korošico in se najbrž vsak čas vrne. Do večera se morava poditi okrog njegove hiše, da naju bo videl, potem si pa pripravi sekuro. Ob 9. uri se dobiva pri Vavdnovem mlinu.'

Suhc naju je res prišel zvečer zmerjat in preganjat izpred hiše. Seveda ga nisva čakala.

Po večerji se hitro poslovim z 'lahko noč!' in se odpravim spat v gornjo sobo. S čevlji v rokah pa se kmalu pretihotapim do drvarnice in nato do mlina, kjer me je že čakal Francelj.

In sva tekla kot za stavo proti Stogleju in nato brez oddiha dalje proti Korošici, kamor sva prispela prej nego v treh urah.

V hipu sva vdrla v edino sobo ter pustila nemški kočici spet nekaj tekih sledov, ki so kazali, da nama ni všeč.

Ko sva vse tako temeljito opravila prej ko v pol ure, pa je šlo zopet v diru nazaj. Ob pol treh ponoči sem bil že zopet v postelji; zadovoljen sam s seboj, sem kmalu usnul.

Drugo jutro – bila je nedelja – sva se po dogovoru po maši postavila v sprednje vrste pred kaplanijo tako,

da naju je moral Suhc opaziti, na kar ga je opozoril Francelj.

Čim se je namreč Suhc oglasil z balkona: 'Tak, zdej pa poslušajte!', je že Francelj zavpil: 'Tak, zdej pa poslušajte!'

Smeš.

Suhc si pomakne naočnike z nosu na čelo, pogleda srdito po naju, pa zakriči: 'Vidva smrkovca pa tiho!'

Po maši pa sva ga že videla, kako jo je ubiral zopet na Korošico.

Kako mu je bilo pri duši, ko je našel tako razdejanje, si menda ne bo težko predstavljati. A kako nama, si lahko misli vsakdo.

Ko pa se je vrnil s Korošice, je oznanjeval po vasi: 'Vidim, da sem lučke študente zadnjič po nedolžnem obdolžil. To so morali biti res drugi lumpi, ki mi delajo tako škodo.'

Tako sva se mu oddolžila za orožniški obisk.

Če sem kedaj ali morda danes obžaloval to dejanje? – Prav nič!«

Seveda pa je to dejanje takrat imelo jasne posledice. Nemški časopisi so pisali o »vandalih«, orožniki so preiskovali dogodek, med vprašanymi je bil tudi Fran Kocbek. Prav ob Korošici sta se Kocbek in Zemljič prvič srečala: »Leto po tem podvigu⁶⁴ sem zopet eremitil pod Ojstrico. Obstal sem pred restavrirano Korošico in oprezal skozi priprto polknico v svetišče. Pa me v hipu vrže iz ravnovesja sonoren bas: 'Ali jo misliš z očmi podreti?'

Kot vkopan in osramočen sem stal pred Kocbekom. Kateri veter in odkod ga je prignal, ko sem mislil, da sem sam samcat v tej božji naravi. Kot da mi vidi skozi srajco v srce in dušo, ali pa, kot bi vedel za naše dejanje, zaradi katerega se je moral zagovarjati pred sodnim stolom! Pa me dobri mož povabi s seboj čez Planjavo na Okrešelj, od koder sva naslednje jutro rinila skozi Hudi Prask na Mrzlo goro. Spotoma pa sem se možu, ki sem ga že davno oboževal, zaupal in mu odkritosrčno izpovedal cel potek naše študentske avanture. Tudi sem mu povedal, kako sem že baš letos potegnil nekega Dunajčana ter mu ciceronil vse vrhove v Ojstričini skupini z imeni, ki jih naša planinska nomenklatura še ni nikjer zapisala. Morda bi tega sicer ne bil storil, pa mi je dedec razodel, da je dobil razne potrebne informacije glede potovanja v tem predelu pri celjski sekciji D.u.o.A.V. ter pri Suhcu v Lučah, kjer je dobil tudi ključ od Korošice, v kateri da bo prenočil, namesto, da bi 'odsedel' v naši Kocbekovi koči. Očetovsko me je Kocbek posvaril, naj tega v bodoče ne delam, ker da bi mu bilo žal tako mene, kot mojega očeta, svojega kolega in rojaka. Odslej me je vedno rad videl kot planinskega spremljevalca.«⁶⁵

SKLEP

Branko Zemljič je s svojo življenjsko potjo pokazal, kako močno je bilo planinstvo v prvih desetletjih 20. stoletja vpeto v slovensko družbeno in kulturno tkivo (slika 12). V njegovih zapisih in delovanju se zrcali predstava, da gore niso bile samo prostor za osebni užitek ali telesno preizkušnjo, temveč prizorišče narodnega in kulturnega uveljavljanja. Kot tajnik Savinjske podružnice SPD je skrbel za kočice in poti ter organiziral izlete in sejme, kot publicist pa je znal te dejavnosti umestiti v širšo pripoved, ki je krepila zavest o planinstvu kot delu slovenske identitete. Njegova naloga je bila pogosto nevidna, skrita očem, a brez nje bi težko govorili o trdni slovenski prisotnosti v Savinjskih Alpah.

Njegova osrednja planinska izkušnja je bila Korošica. Tam je kot mlad fant prvič doživel konflikt z nemškim planinskim društvom in sodeloval pri razdejanju njegove kočice, kasneje pa je prav ob Korošici oblikoval svoje razumevanje planinske organiziranosti in simbolnega pomena gora. Od sporov zaradi kažipotov do skrbi za Kocbekovo kočico se vleče nit, ki kaže, da je bil prav ta prostor jedro njegovega planinskega udejstvovanja. Vse, kar je kasneje delal kot tajnik, markacist in publicist, je bilo nadaljevanje tistega mladostnega občutka, da so gore prostor, ki ga je treba negovati in varovati v slovenskem duhu. Korošica je bila zanj življenjska učilnica.

Zemljič je bil planinec v najširšem pomenu besede. Bil je markacist, ki je zarisoval poti in postavljaj kažipote, oskrbnik in nadzornik koč, organizator sejmov, izletov in predavanj ter pisec člankov in spominov. V vseh teh vlogah je planinstvo razumel kot celoto – kot gibanje, ki povezuje ljudi, kraje, imena in spomine. Njegovo delo je obsegalo vse, kar je bilo potrebno za ohranjanje in širjenje planinske dejavnosti: od popravljanja klopi v koči do priprave članka v Planinskem vestniku, od vodenja šolske mladine na Ojstrico do razprave v časnikih o imenu Logarske doline. Prav v tem celostnem razumevanju planinstva je njegova posebnost.

Njegovi zapisi o izletih, kočah in gorah so danes dragocen vir, ker jih ni pisal kot zunanji opazovalec, temveč kot nekdo, ki je bil vpleten v vsako podrobnost in vsakdanje delo. Pisal je o stvareh, ki so se mu zdele vredne zapisa: o vremenu, poteh, ljudeh, s katerimi je hodil v gore, ter o drobnih dogodkih, ki so kazali, kako močno so bile gore del vsakdanjega življenja v Savinjski dolini.

Zato je rokopis *Moj življenjepis*, ki ga je zapustil, več kot osebna izpoved. Je pričevanje o pla-

⁶⁴ Navezuje se na zgodbo o razdejanju kočice na Korošici.

⁶⁵ Arhiv Branka Zemljiča, mapa *Moj življenjepis*, str. 41.

Slika 12: Branko Zemljič (prva vrsta, tretji z leve) med (planinskimi) prijatelji (fototeka Zgodovinskega arhiva Celje).

ninskem življenju v Savinjskih Alpah, o vlogi podružnic SPD in o pomenu, ki ga je planinstvo imelo v vsakdanjiku slovenskega človeka v prvih desetletjih 20. stoletja. Zemljičevi zapisi so pri tem neprecenljivi: združujejo osebno doživetje in kolektivno izkušnjo, konkretne prizore z gora in širše razumevanje planinskega gibanja. Skoznje je mogoče slediti tudi širšim procesom: razvoju planinske organizacije, oblikovanju narodnega prostora in nastajanju kulturne pokrajine, v kateri imajo gore osrednje mesto.

Ko danes gledamo na njegovo zapuščino, se pokaže, da je bil Zemljič eden tistih, ki so Savinjske Alpe trdno usidrali na zemljevid slovenskega planinstva – ne toliko z odmevnimi vzponi ali alpinističnimi dosežki, temveč s tiho, vztrajno in celovito skrbjo za planinske poti, koč in imena. S tem je nadaljeval dediščino Frana Kocbeka in jo prenesel v novo obdobje. Njegovo delo ostaja del tiste skrite, a ključne planinske zgodovine, brez katere bi bila podoba slovenskega planinstva nepopolna. Prav v teh tiho opravljenih nalogah – v popravljeni markaciji, obnovljeni klopi in zapisu o koči – je mogoče prepoznati njegovo pravo vrednost.

FINANCIRANJE

Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega projekta »Boj za gore: slovenska nacionalna apropiacija Alp (19.–21. stoletje)« (J6-60101) ter raziskovalnih programov »Slovenska zgodovina« (P6-0235) in »Geografija Slovenije« (P6-0101), ki jih financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

IZJAVA O DOSTOPU DO RAZISKOVALNIH PODATKOV

Pri raziskavi za pripravo prispevka niso bili ustvarjeni ali analizirani nobeni novi raziskovalni podatki.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

Arhiv Branka Zemljiča (zasebna hramba družine Zemljič).

LITERATURA

- Deutscher und österreichischer Alpenverein »Section Krain« in Laibach, 1874 bis 1901.* Laibach: Selbstverlag der Section Krain des deutschen und österreichischen Alpenvereines, 1901.
- Himmelreich, Bojan: *Planinsko društvo Celje – Matica, 1862–2010: SI_ZAC/1121.* Celje: Zgodovinski arhiv Celje, 2013 (Publikacije Zgodovinskega arhiva Celje, Inventarji 14).
- Ježovnik, Franci: Fran Kocbek – Aljaž Savinjskih Alp: spomin ob obletnici smrti. *Planinski vestnik* 90, 1990, št. 10, str. 436–437.
- Kocbek, Fran in Kos, Mihael: *Vodnik za Savinske planine in najbližjo okolico.* Celje: SPD, 1894.
- Kocbek, Fran: *Dr. Johannes Frischauf: v proslavo njegove 70 letnice.* Celje: Savinska podružnica SPD, 1907.
- Kocbek, Fran: *Savinjske Alpe.* Celje: Goričar & Leskovšek, 1926.
- Kocbek, Fran: *Savinske planine: vodnik po gorah in dolinah v Savinjskih planinah.* Št. Peter v Savinski dolini: A. Cvenkel, 1904.
- Kozole, Emil: *Arhiv Triglav: Triglav v 300 slovenskih zna-kih.* Ljubljana: Studio Ljudje, 2021.
- Mavrič, Edi: *Franc Kocbek: Aljaž Savinjskih Alp.* Gornji Grad, Ljubljana: Občina, PZS, 2002.
- Mazi, Vilko: Onkraj poslednje pritake ... *Planinski vestnik* 61(17), 1961, št. 4, str. 184–187.
- Mikša, Peter in Ajlec, Kornelija: *Slovensko planinstvo = Slovene Mountaineering.* Ljubljana: Planinska zveza Slovenije, 2011.
- Mikša, Peter in Ajlec, Kornelija: *Slovensko planinstvo skozi čas.* Ljubljana: Planinska zveza Slovenije, 2022.

- Mikša, Peter in Ogrin, Matej in Glojek, Kristina: Od kod gorska identiteta Slovencev? *Geografski obzor-nik* 64, 2017, št. 3/4, str. 10–28.
- Mikša, Peter in Zorn, Matija: Nacionalni boj za gore in slovenska identiteta. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 92(57), 2021, št. 1, str. 67–88.
- Mikša, Peter in Zorn, Matija: National “marking” of Slovenian mountains before World War I. *Igra ustvarjalnosti*, 2018, št. 6, str. 22–29. DOI: <https://doi.org/10.15292/IU-CG.2018.06.022-029>
- Mikša, Peter in Zorn, Matija: The beginnings of the research of Slovenian Alps = Začetki raziskovanja slovenskih Alp. *Geografski vestnik* 88, 2016, št. 2, str. 103–131. DOI: <https://doi.org/10.3986/GV88206>
- Mikša, Peter: »Da je Triglav ostal v slovenskih rokah, je največ moja zasluga«: Jakob Aljaž in njegovo planinsko delovanje v Triglavskem pogorju. *Zgodovinski časopis* 69, 2015, št. 1/2, str. 112–123.
- Mikša, Peter: »Na noge, rojaki in prijatelji mile domovine naše!«: kratek pregled zgodovine SPD/PZS. *Planinski vestnik* 113, 2013, št. 2, str. 4–9.
- Mikša, Peter: Čigavi bodo Triglav in druge slovenske gore: spor med Slovenci in Nemci v planinstvu. *Planinski vestnik* 114, 2014, št. 5, str. 8–10.
- Mikša, Peter: Exploring the mountains – Triglav at the end of the 18th century. *Man, Nature and Environment Between the Northern Adriatic and the Eastern Alps in Premodern Times* (ur. Peter Štih in Žiga Zwitter). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2014, str. 202–215.
- Mikša, Peter: Narodnostni boji v planinstvu na Slovenskem do I. svetovne vojne. *Zgodovina za vse* 18, 2011, št. 2, str. 59–69.
- Mikša, Peter: Od gore do simbola: Triglav in njegova vloga pri Slovencih. *Geografija v šoli* 29, 2021, št. 2, str. 6–14. DOI: <https://doi.org/10.59132/geo/2021/2/6-14>
- Mikša, Peter: Prvi raziskovalci slovenskih gora in prvi dokumentirani pristopi nanje. *Zgodovinski časopis* 67, 2013, št. 3/4, str. 390–405.
- Mikša, Peter: Triglav v letu 1895: postavitve stolpa, rojstvo simbola. *Retrospektive* 8, 2025, št. 1, str. 37–63. DOI: <https://doi.org/10.64651/8-1-2>
- Orel, Tine: Naši odlikovanci: Branko Zemljič. *Planinski vestnik* 56(12), 1956, št. 7, str. 377.
- Orožen, Fran: Slovesna blagoslovitev jubilejne kapele sv. Cirila in Metoda pod Ojstrico. *Planinski vestnik* 4, 1898, št. 9, str. 140–144.
- Orožen, Janko: Pomembnejše savinjske kulturne osebnosti. *Savinjski zbornik*. Celje, 1965, str. 411–429.
- Peternel, Marija Mojca: »Ljubiteljem kranjskih Alp!«: *Kranjska podružnica Nemškega in avstrijskega planinskega društva*. Ljubljana: Založba Univerze, 2023. DOI: <https://doi.org/10.4312/9789612971069>
- Peternel, Marija Mojca: Alpenwelt – entdecken und erleben: kurze Geschichte des Deutschen und Oesterreichischen Alpenvereins mit besonderem Fokus auf die mit Slowenen besiedelten Gebieten. *Review of Croatian History* 20, 2024, št. 1, str. 35–60. DOI: <https://doi.org/10.22586/rch.v20i1.33988>
- Peternel, Marija Mojca: Mittheilungen des Deutschen und Oesterreichischen Alpenvereins (1875–1938). *Prispevki za novejšo zgodovino* 62, 2022, št. 3, str. 44–63. DOI: <https://doi.org/10.51663/pnz.62.3.03>
- Peternel, Marija Mojca: Podružnice DÖAV na Slovenskem: nemški vpliv v naših gorah. *Planinski vestnik* 123, 2023, št. 4, str. 24–29.
- Rus, Jože: Nacionalna stran v začetkih SPD. *Planinski vestnik* 33, 1933, št. 8/10, str. 355–361.
- Strojin, Tone: Slovenske kočice in Triglav. *Triglav, gora naših gora* (ur. Tone Strojin). Maribor: Obzorja, 1980, str. 127–140.
- Šaver, Boštjan: *Nazaj v planinski raj: alpska kultura slovenstva in mitologija Triglava*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2005.
- Škodič, Dušan: Aljaž savinjskih Alp in njegov čas: Fran Kocbek (1863–1930). *Planinski vestnik* 125, 2025, št. 4, str. 48–56.
- Škodič, Dušan: Naše gore, naš zadnji branik: Zakaj smo nekoč rušili njihove table, oni pa naše. *Planinski vestnik* 114, 2014, št. 5, str. 4–7.
- Škodič, Dušan: Saški kralj na »nemškem« Triglavu: Spomin na čase nacionalno razburkanih gora. *Planinski vestnik* 122, 2022, št. 9, str. 48–51.
- Tominšek, Josip: Antibarbarus. *Planinski vestnik* 36, 1936, št. 7–9, str. 326–328.
- Zemljič, Branko (napisal pod psevdonimom Olševski-Matarožnik): Robanov kot. *Planinski vestnik* 51(7), 1951, št. 1, str. 70–71.
- Zemljič, Branko: Fran Kocbek (1863–1930). *Planinski vestnik* 53(9), 1953, št. 8, str. 423–436.
- Zemljič, Branko: Gornjesavinjski splavarji. *Planinski vestnik* 50(6), 1950, št. 10/11, str. 233–239; št. 12, str. 241–249; 51(7), 1951, št. 1, str. 44–47.
- Zemljič, Branko: Iz mojih spominov na Kocbeka. *Planinski vestnik* 53(9), 1953, št. 9, str. 522–531.
- Zemljič, Branko: Iz spominov: Korošica. *Planinski vestnik* 51(7), 1951, št. 10/11, str. 328–331.
- Zemljič, Branko: Logarska dolina in bikoborba. *Jutro* 15, 14. 10. 1934, št. 237, str. 13.
- Zemljič, Branko: Prirodno bogastvo savinjskega gorskega sveta. *Planinski vestnik* 40, 1940, št. 10, str. 273–275.
- Zemljič, Branko: Solčava. *Planinski vestnik* 55(11), 1955, št. 9, str. 467–469.
- Zemljič, Branko: Solčavski kot. *Planinski vestnik* 56(12), 1956, št. 4, str. 197–200.

SPLETNE STRANI

Kocbekovo zavetišče pod Ojstrico:<https://www.luce.si/objava/598970>*Slovenska biografija:*Orel, Tine: »Zemljič, Branko (1887–1961)«
(<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi863661/>)Šlebinger, Janko: »Kocbek, Fran (1863–1930)«
(<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi281510/>)

SUMMARY

Mountains as a Place of Identity: Branko Zemljič and His Work in the Savinja Alps

The article presents the life and work of Branko Zemljič (1887–1961), a teacher, cultural worker, and one of the key representatives of Slovenian mountaineering in the first decades of the twentieth century. Special attention is paid to his involvement in the Savinja branch of the Slovenian Mountaineering Society, where he served for over thirty years as its secretary and the leading force behind the development of the mountaineering infrastructure and activities in the Kamnik–Savinja Alps.

Zemljič embarked on his career as a mountaineer at a young age, when he first bore witness to national tensions

flaring up on the Korošica mountain pasture and recognized the symbolic meaning of the mountains. Korošica remained the centre of his mountaineering efforts as a site of antagonisms with German societies but also as a site of forging Slovenian mountaineering identity. The article focuses on Zemljič's endeavours to build and supply mountain huts, to mark trails, and to set up trail signs, which carried not only a practical but also a strong national symbolic value. The account about the destruction of the German hut on Korošica attests to how closely the mountains were associated with the questions of national affiliation and cultural struggle in the early twentieth century.

Apart from organizational and trail marking efforts, Zemljič also made an enormous impact with his publishing activities and by promoting mountaineering fairs. His articles and memoirs, published in the mountaineering gazette *Planinski vestnik* and other periodicals, shed light on everyday life in the mountains as well as raised the awareness on the significance of mountaineering for Slovenian culture. He continued and expanded the tradition established by Fran Kocbek and consolidated the position of the Savinja Alps as one of the centres of Slovenian mountaineering. The article thus presents not only the personal story of Branko Zemljič but also the broader development of mountaineering among the Slovenians in the period when the mountains were a site of building national foundations, fostering cultural engagement, and forging identity.

